

Öğretmen Görüşlerine Göre Etkili Okul Özellikleri

Dinçer Kiran¹, Pinar Durukan², Mutlu Aytaç³, Recep Binici⁴

DOI 10.5281/zenodo.8385136

Özet

Bu çalışmanın amacı öğretmen görüşlerine göre etkili okul özelliklerinin değerlendirilmesine yönelik bir araştırma yapmaktır. Bu çalışmada kullanılan nitel araştırma yaklaşımı fenomenoloji desenidir. Araştırmanın çalışma grubunu ortaokullarda görev yapan 16 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma grubunu oluşturan katılımcıların seçiminde gönüllülük esasına göre kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak 5 açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış açık uçlu görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma kapsamında veriler yüz yüze görüşme yapılarak toplanmıştır. Çalışmada verilerin analizi için içerik analiz yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre katılımcılar eğitim ve öğretim ortamının düzenliliği, öğrenci merkezli eğitim, iletişim ve demokratik ortam gibi özellikleri etkili okulları diğerlerinden ayıran temel unsurlar olarak belirtmiştir. Ayrıca, etkili okulların güçlü okul-aile iş birliği ve çevre ile uyum içinde olması da vurgulanmıştır. Son olarak, öğrenme ortamı, nitelikli personel, öğrenci merkezli eğitim ve öğrencilerin gelişimi gibi faktörler de etkili okullar için önemli olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: öğretmen, okul, etkili okul

Effective School Characteristics According to Teachers' Views

Abstract

The purpose of this study is to conduct a research on the evaluation of effective school characteristics according to teachers' views. The qualitative research approach used in this study is phenomenology design. The study group of the research consists of 16 teachers working in secondary schools. In the selection of the participants constituting the research group, convenience sampling was used on the basis of volunteerism. A semi-structured open-ended interview form consisting of 5 open-ended questions was used as a data collection tool. Within the scope of the research, data were collected through face-to-face interviews. Content analysis method was preferred for data analysis. According to the results of the study, the participants stated that the regularity of the education and training environment, student-centered education, communication and democratic environment are the main elements that distinguish effective schools from others. In addition, strong school-family cooperation and harmony with the environment were also emphasized. Finally, factors such as learning environment, qualified staff, student-centered education and student development were also considered important for effective schools.

Keywords: teacher, school, effective school

¹ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, dincer_kiran@hotmail.com

² Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, pinar-kar@hotmail.com

³ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, mutluaytac23@gmail.com

⁴ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, recepbinici1216@gmail.com

Giriş

İnsanlar sosyal organizmalardır. Öğrenme ve bilgi olmadan toplum içinde yaşamaya devam edemeyeceklerine inanılır. Eğitim, insanın olduğu her yerde var olması gereken bir olgudur. Eğitimin ancak son zamanlarda yaygınlaşmasına ve tüm toplumu etkilemesine rağmen, istisnasız her kültür, en eski ilkel veya çağdaş insan toplumlarından itibaren eğitim faaliyetlerinde bulunmuştur (Tatar, 2004). Eğitim, bireyin sağlıklı ve başarılı bir yaşam sürmesine yardımcı olurken aynı zamanda topluma yararlı ve yenilikçi katkılarda bulunmasını sağlayan bir araçtır (Gökçe, 2002).

Toplumdaki insanlar artık eğitim arayışı içinde birbirleriyle etkileşimlerine dayanan bir bağlar ağına sahiptir (Başaran, 2004). Eğitim ihtiyacını karşılamak için bireylerin bir araya gelmesi ve örgütlenmesi önemli olmuştur. Örgütlerde bireyler ortak bir amaç doğrultusunda çalışmak için bir araya gelirler. Aydın'a (2010) göre, örgütlerin tanımlanmış amaçları gerçekleştirme kapasitesi, varlıklarını sürdürüp sürdürmeyecekleri konusunda belirleyici bir faktördür. Bu amaçlara ulaşmada başarılı oldukları sürece, başka bir deyişle, etkin ve yeterli oldukları sürece, örgütler varlıklarını sürdürebilirler.

Başarılı bir kuruluşun özelliklerine geçmeden önce bu noktada "etkililik" terimini tanımlamak çok önemlidir. Bir araç ya da sürecin başarılı olma ya da yeterli öğeler yaratma yeteneği sözlükte etkili olma kapasitesi olarak tanımlanmaktadır. Bu noktada "etkililik" teriminin daha çok sonuçlara atıfta bulunduğu vurgulanmalıdır. Dolayısıyla etkililik, verimliliği, kültürü ve yetkinliği (Bayrak, 1998) olduğu kadar verimliliği ve etkinliği de (Balci, 2013) kapsayan daha geniş bir anlama sahip bir kavramdır ve yalnızca hedeflerin gerçekleştirilme derecesiyle sınırlı değildir. Etkililik Scheerens (1989) tarafından bir sonuca ulaşma veya bir hedefi gerçekleştirme olarak tanımlanırken, verimlilik mümkün olan en düşük maliyetle en iyi sonuçları üretmek olarak tanımlanmaktadır (Akt. Şişman, 2013). Katz ve Kahn (1966) bu bağlamda başarılı bir örgütü, toplumdan girdileri alan, bunları yüksek değerli çıktılara dönüştüren ve daha sonra bu çıktıları topluma geri veren bir örgüt olarak tanımlamıştır (Akt: Baştepe, 2009). Örgütsel etkinlik, özellikle eğitim kurumları gibi kurumsal yapılar için hayati bir öneme sahiptir. Okul sistemi, öğrencilere uygun bilgi, beceri ve davranışları kazandırmak amacıyla tasarlanmış bir kurumsal yapıdır. Bu kurum, önceden belirlenmiş öğrenme hedeflerini gerçekleştirmek için tüm örgütsel kaynakları etkin bir şekilde harekete geçirmelidir. Başaran (2004) tarafından ifade edildiği gibi, örgütsel etkinlik, önceden belirlenmiş örgütsel amaçların başarıyla gerçekleştirilmesini sağlamak için önemlidir. Eğitim sistemlerinin başarısı, öğrencilerin bilgi ve becerilerini geliştirme amacıyla belirlenen hedeflere ulaşma yeteneği ile ölçülür. Bu nedenle, okul sistemleri, öğrencileri bu hedeflere ulaştırmak için öğretmenler, müfredatlar, fiziksel kaynaklar ve yönetim süreçleri gibi tüm kaynakları etkili bir şekilde kullanmalıdır. Öğrencilerin bilimsel teknikler kullanarak öğrenmelerini sağlamak, eğitim sisteminin temel ilkesidir ve bu ilkeye sadık kalarak okullar, öğrencilerin öğrenme süreçlerini desteklemelidir. Sonuç olarak, okul sistemleri, öğrencilerin bilgi, beceri ve davranışları kazanmalarını sağlama görevini yerine getiren önemli kurumsal yapılar olarak kabul edilir. Bu amaçla, örgütsel etkinliği en üst düzeye çıkarmak, okul sistemlerinin genel amaçlarını başarıyla gerçekleştirmelerini sağlar (Aytaç, 2013). Okullar, eğitimin amaçlarını savunma sorumluluğunu üstlenirler. Sosyal bir sistem olarak düşünülebilecek okulların önemi her geçen gün artmaktadır (Uğurlu, Beycioğlu ve Özer, 2011). Okulun başarısı da bir kurum olarak etkililiğine bağlıdır (Şişman, 2013). Her ne kadar toplumun önemli bir bileşeni olduğu düşünülse de, okullar benzersiz bir ortamdır. Okul dediğimiz varlığın en belirgin ve göze çarpan özelliği, temel kaynağı insan olan ve çevresindeki tüm resmi ve gayri resmi örgütleri etkileyen, onlardan etkilenen ve onlara nitelikli insan

kaynağı sağlayan bir varlık olmasıdır. Okulun kendine özgü bir karakteri vardır (Bursalıoğlu, 2005). Bu açıdan bakıldığında okullar, eğitim süreci aracılığıyla bireyleri aldıkları bilgilerle topluma geri döndüren kurumlardır. Bu aşamada, okulun ürettiği ve topluma kazandırdığı bireylerin niteliğinin, kurumun verimliliğinin iyi bir göstergesi olduğu söylenebilir.

Okullar topluma yön veren kurumlar arasında yer aldığı için hızlı değişime ayak uydurmak zorundadır. Sadece eğitim açısından değil, topluma ve öğrencinin duygusal yönüne açık, toplumsal çeşitliliği kabul eden, teknolojiye duyarlı, işbirliğine yatkın, demokrasiyi içselleştirmiş, dış çevrenin olumsuz etkilerine gerçek dünyayla bağlarını koparmadan direnebilen ve değişime açık, yeniliklere açık etkili liderlik davranışları sergileyen bir örgüt açısından da okulların yönetiminde yeniliklere ayak uydurarak evrimleşmeleri ve kendilerini yeniden keşfetmeleri gerekmektedir. Bilgi asla durağan değildir; her zaman güncellenir ve genişletilir. Okullar, bilgi aktarıcıları olarak toplumdaki önemlerini sürdürebilmek için etkili bir yapıya sahip olmalıdır. Başarılı bir okul, eğitim hizmeti sunduğu her bir öğrenci için belirlenen hedefler doğrultusunda temel bilgileri aktaran okuldur. Okulların sorumluluğu, hem toplumun hem de eğitim verdikleri çocukların geleceği için gerekli öğrenmeyi sağlamaktır. Okulların yaptığı iş bilgi işi olarak tanımlanabilir. Bu şekilde düşünmenin önemi, öğrenmenin aktif bir süreç olduğunu vurgulamaktır. Başka bir deyişle, okullar öğrencilerin öğrenmek için yapmaları gereken görevlere odaklanmalıdır (Schlechty, 2014). Eğitim sisteminin temeli olan okullar, sistemin gerçek çıktısının gerçekleştirildiği yerlerdir. Eğitim sisteminin temel bileşeni olan okulun başarısı, tüm sistemin başarısını belirler (Aytaç, 2013). Özdemir'in (2013) ifadesine göre, başarılı bir okul, öğrencilerin bilişsel, duygusal, psikomotor, estetik ve sosyal gelişimlerini en üst düzeye çıkarmak için uygun bir öğrenme ortamı sunan bir kurumdur. Bu, öğrencilerin akademik yeteneklerinin ötesinde, farklı gelişim alanlarını desteklemenin önemini vurgular. Brookover (1985) ise, etkili bir okulu, tüm öğrencilere temel becerileri ve diğer davranışları kazandırmak amacıyla tasarlanmış bir okul olarak tanımlar. Bu yaklaşım, eğitimde eşit fırsatlara ve her öğrencinin potansiyeline erişime vurgu yapar. Schlechty'nin (2014) tanımı, etkili bir okulu, ideal bir öğrenme ortamının oluşturulduğu ve öğrencilerin bilişsel, duygusal, psikomotor, sosyal ve estetik gelişimlerinin en iyi şekilde desteklendiği bir kurum olarak tanımlar. Bu anlayış, okulun sadece akademik başarıya değil, çok yönlü öğrenci gelişimine odaklanması gerektiğini vurgular.

Etkili okullar üzerine yapılan bir incelemeye göre, etkili okullar tipik olarak okul yöneticisinin liderliği, öğretmen davranışları, müfredat, öğretme ve öğrenme süreci, öğrenciler, okul kültürü ve iklimi, toplum ve ailelerle ilişkiler gibi özellikleri paylaşmaktadır (Şişman, 2013). Evers ve Bacon'a (1994) göre başarılı okullar şu yedi özelliğe sahip olmalıdır:

- a) açık bir okul misyonu
- b) öğrenci statüsü üzerinde kontrol
- c) güvenli ve düzenli bir ortam
- d) başarı için yüksek beklentiler
- e) öğrenme için zaman ve fırsat
- f) liderlik
- g) okul ve ev arasındaki ilişkiler.

Liderliğin okulların başarısına nasıl katkıda bulunduğunu anlamak önemlidir (Şahin, 2010). Liderliğin birçok tanımında bazı kavramsal anlaşmazlıklar olsa da liderliğin, bir bireyin

tanımlanmış başarı ya da örgütsel hedeflere ulaşmak için diğer grup üyelerini etkilediği bir süreç olduğu genel olarak kabul edilmektedir (Robbins ve Judge, 2013). Bu anlamda liderlik, birlikte çalışan insanları motive etmeyi ve yönlendirmeyi, en etkili iletişim kanallarını seçmeyi ve çatışmaları çözmeyi içeren bir işlevdir. Liderliği oluşturan üç önemli unsur vardır.

Blase ve Blase (1999), öğretmenlerin iyi okul liderliği algıları üzerine yaptıkları araştırmada, liderlik değişkenleri arasında öğretmen motivasyonu, bağlılığı ve maneviyatının yanı sıra öğretmenler ve genel olarak diğerleri arasındaki etkili iletişimin önemini keşfetmişlerdir. Okullarda sosyal ve kültürel normların geliştirilmesi etkili liderlik için gereklidir. Etkili yöneticiler fakülte, personel, eğitimciler, öğrenciler ve velilerle iyi bir ilişki kurar. Bu hem öğretmenlerin çalışmalarının kalitesinde hem de yüksek performanslı eğitimciler ile öğrenciler arasındaki ilişkilerde iyi değişimlerin garanti edilmesinde rol oynuyor gibi görünmektedir. Leithwood ve Montgomery'e (1982) göre başarılı okul liderleri aşağıdaki özellikleri sergilerler:

- Etkili okul liderleri, en yeni okul girişimlerine katılacak kişileri seçer,
- Astlarına yetki devrederek kullanımlarını teşvik eder,
- Deneyim kazanmaları için personeli program geliştirme faaliyetlerine dahil eder,
- Öğretmenlere mesleki yeterliliklerini değerlendirmeleri ve kendilerini geliştirmeleri için hedefler koymaları konusunda ilham verir,
- Öğretmenlerin endişelerine ve görüşlerine dikkat eder,
- Yeni müfredat geliştirme fikirlerini destekler, önemli konularda personele danışır ve etkili mesleki gelişim planlar.
- Öğretmenler, öğrenciler, okulun çevresi, öğretim süreci, okul toplumu ve veliler iyi bir okulun diğer önemli bileşenleridir. Bu faktörlerin eğitim kurumlarının verimliliği ve performansı üzerinde tartışılmaz bir etkisi vardır.

Bu bilgiler kapsamında çalışmanın amacı öğretmen görüşlerine göre etkili okul özelliklerinin değerlendirilmesine yönelik bir araştırma yapmaktır. Bu genel amaç altında araştırma soruları şu şekilde belirlenmiştir:

1. Öğretmenlerin bakış açısına göre, etkili okulları diğer okullardan ayıran özellikler nelerdir?
2. Öğretmenlerin görüşlerine göre, etkili bir okulun boyutları nelerdir?
3. Öğretmenlerin bakış açısına göre, etkili okulların çevre ile ilişkisinde öne çıkan faktörler nelerdir?
4. Öğretmenlerin görüşlerine göre, etkili okulların ailelerle ilişkisi nasıl olmalıdır?
5. Öğretmenlerin görüşlerine göre, etkili okullar için önemli olan diğer unsurlar nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın deseni

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji tercih edilmiştir. Çünkü fenomenoloji, katılımcıların deneyimlerini ve yaşantılarını derinlemesine anlamak ve bu deneyimlerin özgül niteliklerini ortaya çıkarmak için etkili bir yaklaşım sunar. Fenomenoloji, katılımcıların bireysel deneyimlerine ve yaşantılarına odaklanır. Bu, araştırmacıların katılımcıların düşüncelerini, duygularını ve algılarını daha iyi anlamalarına yardımcı olur (Merriam, 2009). Fenomenolojik desende araştırmacı, katılımcıların deneyimlerini anlamak için açık uçlu sorular kullanır ve katılımcıların anlattıklarına aktif bir şekilde odaklanır (Patton, 1987). Araştırmacı, katılımcıların ifadelerini analiz ederken, ortak temaları, anlamları ve yapıları belirlemeye çalışır. Bu desen, katılımcıların deneyimlerini doğrudan ifade etmelerine ve araştırmacının önyargılarını en aza

indirerek anlamları derinlemesine anlamasına olanak tanır. Fenomenolojik desen, bireylerin deneyimlerine, bakış açılarına ve anlamlarına vurgu yapar (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Ankara Keçiören Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ortaokullarda görev yapan 16 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin seçiminde gönüllülük esasına göre kolay ulaşılabilir durum örneklemesi kullanılmıştır. Örneklem için öğretmenler seçilirken kıdem, yaş, eğitim düzeyi gibi çeşitli demografik faktörlere özen gösterilmiştir. Bu faktörler, çalışma gerçekleştirilmeden önce yapılan literatür araştırması, uzmanların değerlendirmeleri ve ilgili kişilerle görüşmelerin sonuçlarına göre durumun nitelendirilmesinde önemli görülmüştür. Katılımcıların demografik değişkenlerini içeren tabloya aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılanların Demografik Değişkenleri

No	Cinsiyet	Branş	Yaş	Kıdem	Okulu
K1	Kadın	Sosyal Bilgiler	30	7	Ortaokul
K2	Kadın	Sınıf Öğretmeni	46	23	İlkokul
K3	Erkek	Sınıf Öğretmeni	40	15	Ortaokul
K4	Erkek	Sınıf Öğretmeni	30	8	İlkokul
K5	Kadın	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	35	10	İlkokul
K6	Erkek	Sınıf Öğretmeni	34	6	İlkokul
K7	Erkek	İngilizce	32	8	Ortaokul
K8	Kadın	Türkçe	36	12	Ortaokul
K9	Erkek	Bilişim Teknolojileri	28	4	Ortaokul
K10	Erkek	Fen Bilimleri	30	5	Ortaokul
K11	Erkek	Matematik	27	4	Ortaokul
K12	Kadın	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	36	12	Ortaokul
K13	Kadın	Türkçe	27	3	Ortaokul
K14	Kadın	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	29	6	Ortaokul
K15	Kadın	Okulöncesi Öğretmeni	29	4	Anaokulu
K16	Erkek	Sınıf Öğretmeni	34	9	İlkokul

Tablo 1’de verilen katılımcıların profili incelendiğinde, çalışmada 8 kadın 8 de erkek öğretmen yer almıştır. Branşları bakımından çalışmada; 1 Bilişim Teknolojileri, 1 Okulöncesi öğretmeni, 1 Fen Bilimleri, 1 İngilizce, 1 Matematik, 1 Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik, 1 Sosyal Bilgiler, 2 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, 2 Türkçe ve 5 Sınıf Öğretmeni yer almıştır. Yaşları bakımından katılımcıların 27-46 yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. Kıdem süreleri bakımından ise en az 3 yıl, en fazla 23 yıllık kıdeme sahip öğretmenler çalışmada yer almıştır. Görev yaptıkları okullar bakımından öğretmenlerin; 1’i Anaokulu, 5’i İlkokul ve 10’u Ortaokulda oldukları görülmektedir.

Veri toplama araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak beş açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Katılımcıların araştırma konusu hakkında derinlemesine bilgi vermelerini sağladığı için bu metodoloji seçilmiştir. Araştırma için gerekli olan verilerin görüşmeler dışında toplanmasının zorluğu da bu yaklaşımın kullanılmasına karar verilmesinde bir diğer etken olmuştur. Bu yaklaşım, katılımcılara minimum serbestlik tanınmasına rağmen, katılımcı öznelliğini ve önyargısını azalttığı için seçilmiştir. Öncelikle araştırma amacı ve soruları özenle tanımlanmıştır. Bu, görüşme formunun odaklanacağı bilgileri belirlemek açısından

kritik bir adımdır. İlgili literatürü inceleyerek benzer çalışmaların nasıl yürütüldüğü ve hangi soruların daha önce kullanıldığına dair içgörüler edinilmiştir. Bu adım, görüşme sorularının tasarımında mevcut bilgilere dayalı bir temel oluşturmuştur. Görüşme formu, belirlenen amaçlar ve sorular doğrultusunda dikkatle hazırlanmıştır. Sorular, net, anlaşılır ve katılımcıların düşünce ve deneyimlerini derinlemesine ifade etmelerini kolaylaştıracak şekilde düzenlenmiştir.

Verilerin toplanması

Çalışma kapsamında veri toplamak amacıyla 17 Nisan 2023- 1 Mayıs 2023 tarihleri arasında yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların kendi okullarında gerçekleştirilen veri toplama sürecinde, katılımcı başına ortalama görüşme süresi 30-45 dakika arasında olmuştur. Görüşme boyunca katılımcılar gönüllü olarak bu araştırmaya katılmayı kabul etmişlerdir. Katılımcılar, görüşme başlamadan önce çalışmanın arka planı, önemi ve amacı ile gizlilik kuralları hakkında bilgilendirilmiştir. Ayrıca görüşmenin kaydedileceği konusunda da bilgilendirilmişlerdir. Araştırmacının birebir görüşmeleri sırasında oluşturulan görüşme formunda, hazırlanan sorular değiştirilmeden aynı sırayla her katılımcıya sunulmuştur. Görüşme boyunca not almak için kalem ve kağıt kullanılmıştır. Katılımcılara kendilerini ifade edebilecekleri daha rahat bir ortam sağlamak için her görüşme yalnız yapılmıştır. Her görüşmenin ardından araştırmacılar kalem ve kağıtla aldıkları notları hızlı bir şekilde bilgisayara girmişlerdir. Bunu takiben, veriler hakkında daha fazla bilgi edinmek için tüm kayıt listesi kapsamlı bir şekilde incelenmiştir.

Geçerlik Güvenirlik

Nicel araştırmaların istatistiksel olarak ürettiği değerler, nitel araştırmaların geçerliliğini ve güvenilirliğini yeterince yansıtamaz. Bu nedenle, geçerlilik ve güvenilirlik nitel araştırmalarda nicel araştırmalarda olduğundan farklı şekilde ele alınmakta ve hatta bazen farklı isimler verilmektedir (Noble & Smith, 2015; Shenton, 2004). Bu bağlamda, literatür düzenli olarak nitel araştırmanın güvenilirliğini vurgulamakta ve nitel araştırmada inandırıcılığı garanti altına almak için bir dizi önlem önerilmektedir (Noble & Smith, 2015). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik yerine kullanılan inandırıcılığı tesis etmek için dört ölçüt - inandırıcılık (iç geçerlilik), aktarılabirlik (dış geçerlilik), tutarlılık (güvenilirlik) ve tarafsızlık - dikkate alınmalıdır (Guba, 1981). Nitel araştırmada inandırıcılık iç geçerlilik yerine geçer ve en iyi şekilde uzun süreli etkileşim, araştırmacı yanlılığının en aza indirilmesi, katılımcı teyidi ve teknik üçgenleme ile elde edilir. Amaçlı örnekleme, ortamın kapsamlı sunumu ve katılımcıların ayrıntılı sunumu, dış geçerlilik yerine kullanılan aktarılabirliği sağlamaya yönelik yaklaşımlar olarak vurgulanmaktadır (Başkale, 2016). Bu çalışmada inandırıcılığın sağlanması için katılımcılar gönüllü olarak seçilmiş, görüşme formu uygulanmadan önce kendileriyle ön görüşmeler yapılmış, araştırmacının amacı ve görüşme formunda yer alan sorulara ilişkin gerekli açıklamalar yapılmıştır. Katılımcıların farklılıklarına neden olan değişkenlerin detaylı bir şekilde açıklanması, görüşme formunun oluşturulma süreci ve görüşme formunda yer alan soruların tamamı aktarılabirliği sağlamak için çalışmaya dahil edilmiştir (Başkale, 2016). Çalışmada tutarlılığı sağlamak için araştırma deseni, veri toplama süreci, araç hazırlama ve analiz süreci ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Sırası ile aşağıdaki adımlar izlenmiştir:

- Araştırma Amaçlarının ve Sorularının Belirlenmesi: Öncelikle araştırmanın amaçları ve soruları net bir şekilde belirlenmiştir. Bu, görüşme formunun hangi bilgilere odaklanması gerektiğini belirlemek için önemlidir.

- Literatür Taraması: İlgili literatür taraması yapılarak benzer çalışmaların nasıl yapıldığı ve hangi soruların daha önce kullanıldığı incelenmiştir. Bu, mevcut bilgiye dayalı olarak görüşme sorularının tasarlanmasına yardımcı olmuştur.
- Görüşme Formunun Tasarlanması: Görüşme formu tasarlanırken, amaçlar ve sorular dikkate alınmıştır. Sorular net, açık ve katılımcıların düşüncelerini derinlemesine ifade etmelerini sağlayacak şekilde oluşturulmuştur.
- Pilot Görüşmeler: Görüşme formunun etkili olduğunu doğrulamak ve olası sorunları belirlemek için pilot görüşmeler yapılabilir. Bu pilot görüşmelerde, katılımcıların geri bildirimleri toplanmış ve gerekirse sorular düzeltilmiş veya yeniden formüle edilmiştir.
- Açıklamalar ve Kılavuzlar: Görüşme formuyla birlikte katılımcılara verilecek açıklamalar ve kılavuzlar hazırlanmıştır. Bu, katılımcıların soruları anlamalarına ve yanıtlamalarına yardımcı olur.
- Veri Toplama Süreci: Veri toplama süreci sırasında araştırmacılar, katılımcılara görüşme formunu açıklamış ve gerekirse yardımcı olmuşlardır. Bu, katılımcıların soruları doğru bir şekilde yanıtlamalarını sağlar.

Verilerin analizi

Çalışmanın verileri içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizi adı verilen araştırma tekniği, görüşme verilerinde yer alan bilgileri dikkatli ve metodik bir şekilde incelemek için kullanılır (Wach, 2013). Araştırmada bu nedenle içerik analizi kullanılmış ve verilerin toplanmasından sonuçların yorumlanmasına kadar her uygulama derinlemesine ifade edilmiştir. Veriler, çalışmanın amacı doğrultusunda gruplandırılmış temalar ve kodlamalar kullanılarak tablolaştırılmıştır. Bu araştırmada verilerin kodlanması, temaların düzenlenmesi, tanımlanması ve sonuçların yorumlanması süreçlerinin tamamı takip edilmiştir. Bulguların anlaşılmasını desteklemek amacıyla aşağıda bir örnek tema belirlenmiş ve nasıl çıkarıldığı açıklanmıştır:

Örnek Tema: "Eğitimde İşbirliği ve İletişim"

Bu tema, verilerin dikkatli bir şekilde incelenmesi ve kodlama süreci sonucunda çıkarılmıştır. Araştırmada katılımcılar, eğitim ortamında işbirliğinin ve iletişimin önemine dair birçok ifade kullanmışlardır. Bu ifadeler, verilerin kodlanması sürecinde "Eğitimde İşbirliği ve İletişim" adı altında bir kategoriye dahil edilmiştir. Bu kategori altında, katılımcıların eğitimde işbirliği ve iletişimle ilgili deneyimlerini, görüşlerini ve duygularını içeren veriler toplanmıştır. Örnek bir kodlama süreci, bir katılımcının "Eğitimde işbirliği, öğrencilerin daha iyi öğrenmesini sağlıyor" şeklindeki ifadesinin incelenmesiyle başlar. Bu ifade, "Eğitimde İşbirliği ve İletişim" kategorisi altında "Öğrenci Başarısını Etkileyen Faktörler" adlı bir kod ile ilişkilendirilir. Sonrasında, diğer katılımcıların benzer konularda yaptıkları açıklamalar da bu koda eklenir. Analiz sürecinde, bu kod altında toplanan veriler incelenir ve benzer düşünceleri veya temaları içeren veriler bir araya getirilir. Bu sayede "Eğitimde İşbirliği ve İletişim" teması daha derinlemesine anlaşılır ve yorumlanır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümü öğretmen görüşlerinin analiziyle elde edilen verileri içermekte olup, bu verilere dayalı olarak çıkarılan temalar ve kodları içermektedir.

Etkili Okulları Diğer Okullardan Ayıran Özellikler

Katılımcıların "Etkili okulları diğer okullardan ayıran özellikler nelerdir?" sorusuna verdikleri cevaplar temel alınarak oluşturulan kodlar ve temalar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Etkili Okulları Diğer Okullardan Ayıran Katılımcı Görüşleri

Temalar	Kodlar	f	Katılımcı
Okulların Boyutları ve Özellikleri	Öğrenci merkezlilik	3	K1, K2
	Aktif katılım	3	K6
	Başarı odaklı	2	K15
	İyi iletişim	2	K16
	Demokratik yönetim	2	K6,12
	Farklı öğrenme yöntemleri	1	K6
	Bütünsel eğitim	1	K9
	Verimli kaynak kullanımı	1	K8
	Öğrenci gelişimi	1	K7
	Öğrenci mutluluğu	1	K13
	Ortak vizyon ve hedefler	1	K4
	Pozitif pekiştirme	1	K13
	Temel beceri kazandırma	1	K13
Öğrenci merkezlilik	1	K12	
Etkili okulların aile ilişkileri	Karşılıklı saygı	2	K6,12
	Aile katılımı	1	K6
	Aile eğitimi	1	K15
	Veli-okul iş birliği	1	K16
	Destekleyici ortam	1	K12

Tablo 2'deki verilere dayalı olarak, katılımcıların etkili okulları diğer okullardan ayıran özelliklere yönelik görüşleri iki ana tema altında gruplandırılmıştır.

Okulların Boyutları ve Özellikleri Teması: Bu tema, katılımcıların etkili okulları tanımlarken odaklandıkları özellikleri içerir. Öğrenci merkezlilik, aktif katılım, başarı odaklı yaklaşım ve iyi iletişim gibi kavramlar, öğrenci ve öğretim merkezli bir yaklaşımın önemini vurgular. Aynı zamanda demokratik yönetim, farklı öğrenme yöntemleri ve verimli kaynak kullanımı, okulların etkili olmasında yönetim ve kaynakların etkili kullanımının önemini yansıtır.

Etkili Okulların Aile İlişkileri Teması: Bu tema, etkili okulların aile ile ilişkilerini nasıl kurduğunu ve sürdürdüğünü yansıtır. Karşılıklı saygı, aile katılımı, aile eğitimi ve veli-okul iş birliği gibi kavramlar, okul ve aile arasındaki işbirliği ve olumlu ilişkilerin etkili bir okulun ayrılmaz bir parçası olduğunu gösterir. Katılımcıların etkili okulları tanımlarken öğrenci odaklı, katılımcı ve işbirlikçi bir yaklaşımın önemini vurguladığını göstermektedir. Aynı zamanda, demokratik yönetim ve kaynakların etkili kullanımı gibi faktörlerin de etkili okulların önemli özellikleri olduğunu yansıtmaktadır. Ayrıca, aile ile olan olumlu ilişkilerin de etkili okulun bir parçası olarak kabul edildiği görülmektedir. Katılımcıların eğitim ve öğretim ortamı teması altında yer verilen görüşleri aşağıya çıkartılmıştır:

"Düzenli eğitim ortamı ve öğrenmeye vurgu ön plandadır. Öğrenciler eğitim sürecine aktif olarak katılmak isterler." (K1)

"Her zaman ön plandadır. Öğrenciye okulda kendini ifade edecek çalışmalar yaratır." (K2)

"Hayatın içindedir. Eşitlik kavramını ön planda tutar." (K3)

"Öğrenci kendisini okulda mutlu ve değerli hisseder." (K4)

"Daha aktif, daha faydalı olurlar. Öğrenci merkezli eğitimi benimser." (K5)

"...çalışanlar arası güçlü iletişim." (K6)

"Etkili okullar mevcut kaynaklarla daha iyi sonuçlara ulaşabilirler." (K7)

"Etkili okullar eğitim-öğretimi bir bütün halinde yürüten okullardır." (K8)

"Etkili okullar değişik öğrenme ve öğretme yöntemlerini kullanan okullardır." (K9)

"Demokratik bir ortam vardır. Öğretmenler arasında sağlıklı bir iletişim vardır." (K10)

"Etkili okul, öğretime ve öğrenmeye teşvik eden güvenli bir iklime sahiptir." (K11)

"Temel becerilerin kazandırılmasına önem verilir." (K12)

"Etkili okulların temel özellikleri liderlik, paylaşılan vizyon ve hedefler, düzenli öğrenme ortamı, öğrenmeye vurgu, amaçlı öğretme, yüksek beklentiler, öğrenci gelişimini izleme, pozitif pekiştirme, okul yaşamına öğrenciyi dahil etme ve öğrenci gelişimidir." (K13)

"Etkili okul kavramı, öğrencilerin hem bilişsel hem duyuşsal hem de psikomotor gelişiminin sağlandığı yüksek düzeyde öğrenme ortamının meydana getirildiği yer olmalıdır." (K14)

"Düzenli okul, Başarı odaklı okul." (K15)

Tabloya göre, katılımcı görüşleri aşağıdaki şekilde somutlaştırılabilir:

K1, etkili okulları düzenli bir eğitim ortamı ve öğrenci merkezli bir yaklaşım ile tanımlar. Öğrencilerin aktif katılımını teşvik ederler.

K2, etkili okulların öğrencilere kendilerini ifade etme fırsatı sunduğunu ve öğrencilere her zaman öncelik verdiklerini ifade eder.

K3, eşitlik kavramının etkili okullarda öncelikli olduğunu ve okulun günlük yaşamın bir parçası olduğunu belirtir.

K4, etkili okullarda öğrencilerin mutlu ve değerli hissettiklerini ifade eder.

K5, öğrenci merkezli eğitimi benimseyen okullarda öğrencilerin daha aktif ve faydalı hale geldiklerini belirtir.

K6, etkili okulların çalışanları arasında güçlü iletişim kurduğunu ve mevcut kaynakları verimli bir şekilde kullandığını belirtir, bu da daha iyi sonuçlara yol açar.

K7, kaynakların etkili bir şekilde kullanılmasının etkili okulların temel özelliklerinden biri olduğunu vurgular.

K8, eğitim ve öğretimin bir bütün olarak ele alındığı etkili okulları tanımlar.

K9, değişik öğrenme ve öğretme yöntemlerinin kullanılmasının etkili okullarda önemli olduğunu ifade eder.

K10, demokratik bir ortamın ve sağlıklı iletişimin etkili okulların bir parçası olduğunu belirtir.

K11, etkili okulların güvenli bir öğrenme ortamı sağladığını vurgular.

K12, temel becerilerin kazandırılmasının etkili okulların temel özelliklerinden biri olduğunu ifade eder.

K13, etkili okulların temel özelliklerini liderlik, paylaşılan vizyon ve hedefler, düzenli öğrenme ortamı, öğrenmeye vurgu, amaçlı öğretim, yüksek beklentiler, öğrenci gelişimini izleme, pozitif pekiştirme, okul yaşamına öğrenciyi dahil etme ve öğrenci gelişimi olarak sıralar.

K14, etkili okulları öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimlerini teşvik eden yüksek düzeyde bir öğrenme ortamı olarak tanımlar.

K15, düzenli okulu başarı odaklı bir okul olarak tanımlar.

Etkili okulları diğer okullardan ayıran özelliklere ilişkin olarak okul, aile ve çevre ilişkileri teması altında; bu okullarda okul-aile iş birliğinin gelişmiş ve okul ile çevre ilişkilerinin güçlü olması; güvenli okul çevresi; idare, öğretmen ve veliler arasında iş birliği ve dayanışma bulunması; okula veli-toplum desteğinin iyi durumda olması şeklinde 5 adet kod belirlenmiştir. Katılımcıların okul, aile ve çevre ilişkileri teması altında yer verilen görüşleri aşağıya çıkartılmıştır:

“Çevre ile ilişkileri güçlü, okul aile iş birliği yüksek.” (K6)

“Veli-toplum desteği vardır ve okul-aile iş birliği gelişmiştir.” (K12)

“Güvenli okul çevresi.” (K15)

“İdaresi, öğretmeni ve velisiyle iş birliği içinde olup etkili bir okul ortamı oluşturabilmek için dayanışma halindedirler.” (K16)

Katılımcı görüşleri şu şekilde somutlaştırılabilir:

K6, etkili okulların çevre ile güçlü ilişkilere sahip olduğunu ve yüksek düzeyde okul-aile iş birliği geliştirdiğini ifade eder.

K12, etkili okulların veli-toplum desteği aldığını ve okul-aile iş birliğinin gelişmiş olduğunu vurgular.

K15, etkili okulların güvenli bir okul çevresi sağladığını belirtir.

K16, okul idaresi, öğretmenler ve veliler arasında iş birliği ve dayanışma olduğunu ve bu şekilde etkili bir okul ortamının oluşturulduğunu ifade eder.

Etkili Okulun Boyutları ve Özelliklerine İlişkin Katılımcıların Görüşleri

Katılımcı öğretmenlerin, “Etkili okulun boyutları ve özellikleri nelerdir?” sorusuna verdikleri cevaplar temel alınarak oluşturulan kodlar ve temalar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Etkili Okulun Boyutları ve Özelliklerine İlişkin Katılımcıların Görüşleri

Temalar	Kodlar	f	Katılımcı
Etkili Okulun Eğitim ve Eğitim Kadrosu ile İlgili Özellikleri	Nitelikli öğretmen	3	K1,7,15
	Kaliteli eğitim	2	K8,16
	Motivasyona ve iş birliği	1	K10
	Liyakat	1	K15
	Sosyal-kültürel-sportif başarı	1	K9
Etkili Okulun Fiziki Altyapı ve Donanım Özellikleri	Öğrenme ortamı sağlarılar	2	K4,6
	Doğal yaşam alanı	1	K5
	İç-içelik	1	K3
	Olumlu pekiştirme	1	K1
	Şeffaf öğrenme	1	K5
	Tek katlı yapılar	1	K5
	Teknolojiye ve gelişim	1	K14
Etkili Okulun Öğrenci ve Velilerle İlgili Özellikleri	Okulun parçası	2	K1,4
	Beklenti	2	K7,12
	Veli desteği	2	K15,16
	Güvenli	1	K14
	Öğrenci ders alanı	1	K2
	Velilerle iletişim	1	K14

Tablo 3'te yer alan verilere göre etkili okulun boyutları ve özelliklerine ilişkin katılımcıların görüşleri 3 tema olarak belirlenmiştir: Buna göre

Etkili okulun eğitim ve eğitim kadrosu ile ilgili özellikleri teması altında:

Niteliğe Sahip Öğretmenler: Katılımcıların belirttiği gibi, eğitimi ileri taşıyan önemli bir faktör nitelikli öğretmenlerdir. Nitelikli öğretmenler, öğrencilere daha iyi bir eğitim deneyimi sunarlar ve bu da etkili okulların temel bir özelliğidir. Öğretmenlerin uzmanlığı ve pedagojik yaklaşımları öğrenci başarısı üzerinde belirleyici bir rol oynar.

Kaliteli Eğitim: Katılımcılar, etkili okulların kaliteli eğitime önem verdiğini vurgulamaktadır. Bu, öğrencilerin bilgi ve becerilerini geliştirmek ve onları geleceğe hazırlamak için gereklidir. Kaliteli eğitim, öğrencilere çok yönlü bir öğrenme deneyimi sunar.

Motivasyon ve İş Birliği: Eğitimde motivasyon ve iş birliği, öğrenci başarısını artırmanın kritik unsurlarıdır. Katılımcılar, etkili okulların öğrenci ve öğretmenler arasındaki iş birliğine ve motivasyona özel önem verdiğini belirtmektedirler. Bu, öğrencilerin öğrenmeye istekli olmalarını teşvik eder ve olumlu bir öğrenme ortamı oluşturur.

Etkili okulun fiziki altyapı ve donanım özellikleri teması altında:

Öğrenme Ortamı: Katılımcılar, etkili okulların öğrencilere uygun bir öğrenme ortamı sağladığını ifade etmektedirler. Bu, okulun fiziksel altyapısının öğrencilerin öğrenme sürecini desteklediği ve motive ettiği anlamına gelir.

Teknolojiye ve Gelişime Açıklık: Etkili okullar, teknolojiyi ve eğitimdeki gelişmeleri takip etmeye ve bu kaynakları kullanmaya isteklidirler. Bu, öğrencilere çağın gerektirdiği becerileri kazandırmalarına yardımcı olur.

Etkili okulun öğrenci ve velilerle ilgili özellikleri teması altında:

Okulun Parçası Olma: Katılımcılar, etkili okulların öğrencilerin okulun bir parçası olduğu bir atmosfer oluşturduğunu belirtmektedirler. Bu, öğrencilerin kendilerini okulla özdeşleştirmelerini ve okula daha fazla bağlılık duymalarını sağlar.

Beklentiler: Etkili okullar, öğrencilerden yüksek beklentileri olan bir topluluk oluştururlar. Bu, öğrencilerin potansiyellerini daha iyi bir şekilde açığa çıkarmalarına yardımcı olabilir.

Veli Desteği: Veliler, etkili okulların başarısında önemli bir rol oynarlar. Velilerin okula katkı sağlamaları ve öğrencilerinin eğitimine aktif olarak dahil olmaları, öğrenci başarısını artırabilir.

Etkili okulların eğitim ve eğitim kadrosu ile ilgili özellikleri teması altında yer verilen bazı katılımcı görüşleri aşağıya çıkartılmıştır:

“Nitelikli öğretmen.” (K1)

“Etkili okullar ilkel eğitimcilere sahiptir.” (K7)

“Etkili okullar eğitim-öğretim konularında etkili olup kaliteli eğitime önem verirler.” (K8)

“Sosyal-kültürel-sportif alanlarda başarılı olan okullardır.” (K9)

“Etkili okullar motivasyona ve iş birliğine önem verirler.” (K10)

“Liyakatli idareci, idealist öğretmenler...” (K15)

“Okul eğitimde kaliteyi önemser.” (K16)

Katılımcı görüşleri aşağıdaki şekilde somutlaştırılabilir:

K1, etkili okulların nitelikli öğretmenlere sahip olduğunu vurgular.

K7, etkili okulların ilkelere sahip eğitimcilerle çalıştığını belirtir.

K8, etkili okulların eğitim-öğretim konularında etkili ve kaliteli eğitime öncelik verdiklerini ifade eder.

K9, etkili okulların sosyal, kültürel ve sportif alanlarda başarılı olduklarını vurgular.

K10, etkili okulların motivasyon ve iş birliğine önem verdiğini ifade eder.

K15, etkili okulların liyakatli idarecilere sahip olduğunu ve idealist öğretmenlerle çalıştığını belirtir.

K16, okulun eğitimde kaliteyi önemseydiğini vurgular.

Etkili okulların boyutları ve özellikleri kapsamında belirlenen etkili okulların fiziki altyapı ve donanım özellikleri teması altında; etkili okulların yaparak, yaşayarak öğrenme ortamı sağlamaları; doğal yaşam alanlarının bulunması; okulla hayatın iç içe olması; olumlu pekiştirme ve şeffaf öğrenme ortamlarının mevcut bulunması; tek katlı yapılarda eğitim verilmesi; teknolojiye ve gelişmelere açık olmaları şeklinde 7 adet kod belirlenmiştir. Belirtilen görüşler incelendiğinde paylaşılma sıklığına göre etkili okulların fiziki altyapı ve donanım özellikleri teması altında; bu okulların yaparak, yaşayarak öğrenme ortamına sahip olma özelliklerinin (f=2) ön plana çıktığı anlaşılmaktadır. Etkili okulların fiziki altyapı ve donanım özellikleri teması altında yer verilen bazı katılımcı görüşleri aşağıya çıkartılmıştır:

“...olumlu pekiştirme ortamı.” (K1)

“Okul hayatla iç içedir.” (K3)

“Öğrenci yaparak yaşayarak öğrenir.” (K4)

“Tek katlı yapılar, şeffaf öğrenme ortamları, doğal yaşam alanları.” (K5)

“Çocukların yaparak yaşayarak öğrenebilecekleri bir ortam, okulda öğretmenlerinin okul adına kolayca aktarılabilmesi.” (K6)

“Etkili okul ...teknolojiye ve gelişmelere açık olunması...” (K14)

Katılımcı görüşleri şu şekilde somutlaştırılabilir:

K1, etkili okulların olumlu pekiştirme ortamı sağladığını vurgular.

K3, okulun günlük yaşamla iç içe olduğunu ifade eder.

K4, öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrendiğini belirtir.

K5, etkili okulların tek katlı yapılar, şeffaf öğrenme ortamları ve doğal yaşam alanlarına sahip olduğunu vurgular.

K6, etkili okullarda çocukların yaparak yaşayarak öğrenebilecekleri bir ortamın olduğunu ve öğretmenlerin bu deneyimleri kolayca aktarabildiğini ifade eder.

K14, etkili okulların teknolojiye ve gelişmelere açık olduklarını belirtir.

Etkili okulların boyutları ve özellikleri kapsamında belirlenen etkili okulların öğrenci ve velilerle ilgili özellikleri teması altında; öğrencinin kendini okulun bir parçası olarak görmesi; tüm öğrencilerin iyi öğrenebileceği beklentisinin bulunması; veli desteği; öğrenci için güvenli olması; öğrencinin ders alanı ile sınırlı olmaması; velilerle iletişimin sürekli olması şeklinde 6 adet kod belirlenmiştir. Belirtilen görüşler incelendiğinde paylaşılma sıklığına göre etkili okulların öğrenci ve velilerle ilgili özellikleri teması altında; öğrencinin kendini okulun bir parçası olarak görmesi (f=2); tüm öğrencilerin iyi öğrenebileceği beklentisinin bulunması (f=2) ve veli desteği (f=2) özelliklerinin daha çok vurgulandığı anlaşılmaktadır. Etkili okulların öğrenci ve velilerle ilgili özellikleri teması altında yer verilen bazı katılımcı görüşleri aşağıya çıkartılmıştır:

“Okul yaşamına öğrenciyi dahil etme.” (K1)

“Etkili okulda sınıf kavramı yoktur. Öğrenci ders alanı ile sınırlı değildir.” (K2)

“Öğrenci ...kendini okulun parçası olarak görür.” (K4)

“Etkili okullarda tüm öğrencilerin iyi öğrenebileceği beklentisi vardır.” (K7)

“Etkili okul güvenli, ...velilerle sürekli iletişim halinde olunması.” (K14)

“...veli desteği” (K15)

“Velilerin desteği önemlidir.” (K16)

Katılımcı görüşleri şu şekilde somutlaştırılabilir:

K1, etkili okulların öğrencileri okul yaşamına dahil ettiğini vurgular.

K2, etkili okullarda sınıf kavramının olmadığını ve öğrencilerin ders alanıyla sınırlı olmadığını ifade eder.

K4, öğrencilerin etkili okullarda kendilerini okulun bir parçası olarak gördüklerini belirtir.

K7, etkili okullarda tüm öğrencilerin iyi öğrenebileceği beklentisinin bulunduğunu ifade eder.

K14, etkili okulların güvenli bir ortam sağladığını ve sürekli olarak velilerle iletişim halinde olduğunu vurgular.

K15, veli desteğinin etkili okullar için önemli olduğunu ifade eder.

K16, velilerin desteğinin etkili okullar için önemli olduğunu belirtir.

Etkili Okulların Çevre ile İlişkisinde Önemli Hususlar

Katılımcıların, “Etkili okulların çevre ile ilişkisinde önemli olanlar nelerdir?” sorusuna verdikleri cevaplar temel alınarak oluşturulan kodlar ve temalar Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: *Etkili Okulların Çevre ile İlişkisinde Önemli Hususlara İlişkin Katılımcı Görüşleri*

Temalar	Kodlar	f	Katılımcı
İletişim ve İş Birliği	İş birliği yapar	6	K4,7,9,11,12,13
	İletişim	2	K9,14
	Öneri	1	K16
Uyum ve Destek	Destek	4	K1,5,8,16
	Bütünleşme	3	K2,3,6
	Uyum	2	K7,10

Tablo 4 incelendiğinde etkili okulların çevre ile ilişkisinde önemli hususlara ilişkin katılımcı görüşlerinin; iletişim ve iş birliği (f=9) ile uyum ve destek (f=9) olmak üzere iki tema altında toplandığı görülmektedir.

İletişim ve iş birliği teması:

Katılımcılar, etkili okulların çevreleriyle iş birliği yapmaya ve etkili iletişim kurmaya büyük önem vermektedirler. Bu, okulların dışındaki kurumlar, veliler ve toplumla iş birliği içinde olduklarını gösterir. İş birliği ve iletişim, öğrenci başarısını artırmak ve okulun toplumla daha iyi entegre olmasını sağlamak için kritik bir faktördür.

Uyum ve destek teması:

Katılımcılar, etkili okulların dış çevreleriyle uyumlu olmaya ve dış destekleri etkin bir şekilde kullanmaya önem vermektedirler. Bu, okulların toplumlarına entegre olmasını ve öğrencilerin ihtiyaçlarına daha iyi yanıt vermesini sağlar. Ayrıca, katılımcılar okul içinde uyumu ve destekleyici bir atmosferi vurgulamaktadırlar. Bu, öğrencilerin okulda başarılı olmalarına ve duygusal olarak desteklenmelerine yardımcı olabilir.

Katılımcı görüşleri, etkili okulların çevreleriyle olumlu bir ilişki sürdürdüğünü ve bu ilişkinin öğrenci başarısı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu belirtmektedir. Etkili okulların çevredeki kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapması teması altında yer verilen bazı katılımcı görüşleri aşağıya çıkartılmıştır:

“Okulu belirli bir sınıf ile sınırlamayıp kuruluşlarla iş birliği yapar.” (K4)

“Çevre-okul iş birliğine önem verir.” (K7)

“Çevresindeki kurum ve kuruluşlar ile sürekli iletişim halinde olmalıdırlar.” (K9)

“Çevre-okul iş birliğini en yüksek düzeyde tutmaya çalışmalıdırlar.” (K11)

“Çevre-okul iş birliğini en yüksek düzeyde tutmaya çalışmalıdırlar.” (K12)

“Okulların karşılaştığı problemlerin üstesinden gelmesi, toplum ve okulların ortak çalıştığı işbirlikçi çözümler ile mümkün olabilir. Bu anlamda, eğitimin okullarda

daha kaliteli sunulması için öğretmenler, okul yöneticileri, aileler ve toplumun, birlikte çalışmasının gerekli olduğu söylenebilir. Bu bağlamda etkili bir okulun çevresi ile iş birliği içerisinde olması gerekmektedir.” (K13)

“Okulun amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için çevre ile okulun sıkı bağ kurması gerekmektedir.” (K14)

“Çevreden gelen önerileri dikkate alır.” (K16)

Katılımcı görüşleri şu şekilde somutlaştırılabilir:

K4'e göre, etkili okullar okulu belirli bir sınırla sınırlamazlar ve çeşitli kuruluşlarla iş birliği yaparlar.

K7, çevre-okul iş birliğine önem verilmesi gerektiğini vurgular.

K9, etkili okulların çevresindeki kurum ve kuruluşlarla sürekli iletişim halinde olmaları gerektiğini belirtir.

K11 ve K12, çevre-okul iş birliğini en yüksek düzeyde tutmanın önemine işaret ederler.

K13, okulların karşılaştığı problemlerin çözümü için öğretmenler, okul yöneticileri, aileler ve toplumun birlikte çalışmasının gerektiğini ifade eder. Eğitimin daha kaliteli sunulması için etkili okulların çevreleri ile iş birliği içinde olmalarının önemini vurgular.

K14, okulun amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için çevre ile sıkı bir bağ kurulması gerektiğini belirtir.

K16, çevreden gelen önerilerin dikkate alınması gerektiğini ifade eder.

Etkili okulların çevre ile ilişkisinde önemli hususlara ilişkin olarak uyum ve destek teması altında; etkili okulun çevrenin eğitime desteğini özendirilmesi, etkili okulun çevre ile bütünleşmesi ve etkili okulun çevresiyle uyum içerisinde bulunması olmak üzere 3 adet kod belirlenmiştir. Belirtilen görüşler incelendiğinde paylaşılma sıklığına göre etkili okulların çevre ile ilişkisinde önemli hususlara ilişkin uyum ve destek teması altında en çok; etkili okulun çevredeki kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmasının (f=4) vurgulandığı görülmektedir. Uyum ve destek teması altında yer verilen bazı katılımcı görüşleri aşağıya çıkartılmıştır:

“Eğitim fırsatlarını geliştirir. Çevrenin eğitime desteğini özendirir.” (K1)

“Çevre okulla bütünleşir.” (K2)

“Çevre her zaman okulda etkilidir.” (K3)

“Okul ve çevre eğitim için gerekli kazanımları birlikte oluşturmalı.” (K5)

“Okul çevresindeki kurum-kuruluşların okulla bağlı kuvvetli olmalıdır. Okul çevresinden bağımsız düşünülemez.” (K6)

“Çevresiyle uyumludur...” (K7)

“Çevrenin desteğini alarak etkililiğini arttırabilir.” (K8)

“Çevresiyle uyumlu olmalıdır.” (K10)

“Veliler okula katkı sağlar.” (K16)

Katılımcı görüşleri şu şekilde somutlaştırılabilir:

K1'e göre, etkili okullar eğitim fırsatlarını geliştirir ve çevrenin eğitime desteğini özendirirler.

K2, etkili okulların çevre ile bütünleştiğini ifade eder.

K3, çevrenin okulda her zaman etkili olduğunu vurgular.

K5, okul ve çevrenin eğitim için gerekli kazanımları birlikte oluşturması gerektiğini belirtir.

K6, etkili okulların çevresindeki kurum ve kuruluşlarla güçlü bir bağa sahip olduklarını ifade eder. Okulu, çevresinden bağımsız düşünmek mümkün değildir.

K7 ve K10, etkili okulların çevreleriyle uyumlu olduklarını ifade ederler.

K8, çevrenin desteğini alarak etkili olmanın önemine dikkat çeker.

K16, velilerin okula katkı sağladığını belirtir.

Etkili Okulların Aile ile İlişkisinin Nasıl Olması Gerektiğine İlişkin Katılımcıların Görüşleri

Katılımcıların, "Etkili okulların aile ile ilişkisi nasıl olmalıdır?" sorusuna verdikleri cevaplar temel alınarak oluşturulan kodlar ve temalar Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: Etkili Okulların Aile ile İlişkisinin Nasıl Olması Gerektiğine İlişkin Katılımcı Görüşleri

Temalar	Kodlar	f	Katılımcı
İletişim ve İş Birliğine İlişkin Görüşler	Okul-aile iş birliği Sürekli iletişim Öğrenci gelişimi	6 3 1	K3,6,8,9,10,13 K1,9,16 K14
Ailelerle İlgili Diğer Görüşler	Aktif Katılım Dönüt	5 2 1	K2,4,7,11,12 K5,16 K15

Tablo 5 incelendiğinde etkili okulların aile ile ilişkisinin nasıl olması gerektiğine ilişkin katılımcı görüşlerinin; iletişim ve iş birliğine ilişkin görüşler (f=10) ile ailelerle ilgili diğer görüşler (f=8) olmak üzere iki tema altında toplandığı görülmektedir.

İletişim ve iş birliğine ilişkin görüşler teması:

Katılımcılar, etkili okulların ailelerle güçlü bir iş birliği içinde olması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu iş birliği, okul-aile iş birliği şeklinde özellikle vurgulanmıştır. Bu iş birliği, öğrenci gelişimini desteklemek ve okul ile aile arasındaki iletişimi sürdürmek için kritik öneme sahiptir. Aynı zamanda katılımcılar, sürekli iletişimin önemini de vurgulamaktadır, bu da okul ve aile arasındaki iletişimin sadece belirli dönemlerde değil, sürekli olarak sürdürülmesi gerektiğini göstermektedir.

Ailelerle ilgili diğer görüşler teması:

Katılımcılar ayrıca ailelerin etkili okullarda aktif olmalarını, katılımlarını ve öğrenci gelişimine katkı sağlamalarını vurgulamaktadır. Bu, ailelerin sadece okulun bir parçası olmakla kalmayıp aynı zamanda öğrencilerin başarısını desteklemek için aktif bir rol üstlenmeleri gerektiği anlamına gelir. Dönüt alma ve verme sürecinin de bu ilişki içinde önemli bir rol oynadığı belirtilmektedir.

Katılımcı görüşleri, etkili okulların ailelerle güçlü bir iş birliği ve iletişim sürdürdüğünü, ailelerin öğrenci gelişimine aktif katılım gösterdiğini ve bu iş birliğinin öğrenci başarısı için kritik olduğunu vurgulamaktadır. Bu yorumlar, aile-okul iş birliğinin, etkili bir eğitim ortamının önemli bir bileşeni olduğunu göstermektedir.

. Etkili okulların aile ile ilişkisi konusunda iletişim ve iş birliğine ilişkin görüşler teması altında yer alan bazı katılımcı görüşleri aşağıya çıkartılmıştır:

“Aile ile sürekli iletişim halinde olunmalıdır.” (K1)

“Aile her zaman okulun yanında olmalıdır.” (K3)

“Okul-aile iş birliği kuvvetli olmalıdır. Aile, eğitimin ne kadar içinde olursa, başarı o kadar artar.” (K6)

“Veli ve öğretmenler sürekli öğrenciler ile ilgili iş birliği içerisinde olmalıdırlar.” (K8)

“Sürekli iletişim halinde olmalıdırlar. Velinin okul ile iş birliği içerisinde olması öğrencinin başarısını etkilemektedir.” (K9)

“Öğretmen-veli ilişkisini en iyi biçimde gerçekleştirmelidir.” (K10)

“Okul-aile iş birliğinin öğrenci başarısı açısından önemi konusunda veliler ve öğretmenler görüş birliği içinde olmalıdırlar.” (K13)

“Öğrencilerin sadece akademik olarak değil, sosyal kültürel ve sportif alanlarda gelişmesi için sürekli toplantılar yapılmalıdır.” (K14)

“Okulun vizyonu açısından sürekli velilerle iletişim...” (K16)

Katılımcı görüşleri şu şekilde somutlaştırılabilir:

K1, etkili okulların ailelerle sürekli iletişim halinde olmaları gerektiğini vurgular.

K3, ailenin her zaman okulun yanında olması gerektiğini ifade eder.

K6, etkili okulların okul-aile iş birliğini kuvvetlendirmeleri gerektiğini ve ailenin eğitime daha fazla katılmasıyla başarının artacağını belirtir.

K8 ve K9, veli ve öğretmenler arasında sürekli iletişim ve iş birliğinin önemini vurgular.

K10, öğretmen-veli ilişkisinin en iyi şekilde gerçekleştirilmesi gerektiğini ifade eder.

K13, okul-aile iş birliğinin öğrenci başarısı için önemini ve velilerin bu konuda öğretmenlerle görüş birliği içinde olmalarının gerekliliğini belirtir.

K14, öğrencilerin akademik olmayan alanlarda da gelişmelerini desteklemek amacıyla sürekli toplantılar yapılması gerektiğini ifade eder.

K16, okulun vizyonu açısından sürekli olarak velilerle iletişim halinde olmanın önemini vurgular.

Etkili okulların aile ile ilişkisinin nasıl olması gerektiğine ilişkin olarak ailelerle ilgili diğer görüşler teması altında; ailelerin okulda aktif olmaları, ailelerin katılımını sağlayan etkinlikler ve toplantıların her fırsatta yapılması, öğrenciler ile ilgili sık sık dönüt yapılması şeklinde 3 adet kod belirlenmiştir. Belirtilen görüşler incelendiğinde paylaşılma sıklığına göre etkili okulların aileler ile ilişkisinde ailelerle ilgili diğer görüşler teması altında; ailelerin okulda aktif olmaları (f=5) görüşünün ağırlık kazandığı görülmektedir. Etkili okulların aile ile ilişkisi konusunda ailelerle ilgili diğer görüşler teması altında yer alan bazı katılımcı görüşleri aşağıya çıkartılmıştır:

“Aile okulda aktif olmalıdır.” (K2)

“Aile okulda aktiftir, okulun bir paydaşıdır.” (K4)

“Aile katılım etkinlikleri her fırsatta yapılmalı. Bir kavram öğretilirken gerektiğinde ailenin okula gelip öğretmesi sağlanmalı.” (K5)

“Ailenin okula katılımı, öğrencinin başarısını arttırmaktadır.” (K7)

“Etkili okullarda veliler, okulun başarıya ulaşması konusunda önemli görevler üstlenmelidirler.” (K11)

“Etkili okullarda veliler, okulun başarıya ulaşması konusunda önemli görevler üstlenmelidirler.” (K12)

“Öğrenciler ile ilgili sık sık dönüt yapılmalı.” (K15)

“Okulun vizyonu açısından ...gerekli alanlarda toplantılar düzenler.” (K16)

Katılımcı görüşleri şu şekilde somutlaştırılabilir:

K2, ailenin okulda aktif olmasının gerektiğini vurgular.

K4, ailenin okula aktif bir şekilde katıldığını ve okulun bir paydaşı olduğunu ifade eder.

K5, aile katılım etkinliklerinin sıkça düzenlenmesi ve ailenin öğretim sürecine aktif olarak dahil edilmesi gerektiğini belirtir.

K7, ailenin okula katılımının öğrenci başarısını artırdığını ifade eder.

K11 ve K12, etkili okullarda velilerin okulun başarısına ulaşmasında önemli görevler üstlendiklerini belirtir.

K15, öğrencilere yönelik sık sık geri bildirim yapılmasının önemini vurgular.

K16, okulun vizyonunu geliştirmek amacıyla gerekli alanlarda toplantılar düzenlemenin gerekliliğini ifade eder.

Etkili okullar için önemli olan diğer hususlar

Katılımcıların, “Etkili okullar için önemli olan diğer hususlar nelerdir?” sorusuna verdikleri cevaplar temel alınarak oluşturulan kodlar ve temalar Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6: Etkili okullar için önemli olan diğer hususlara ilişkin katılımcı görüşleri

Temalar	Kodlar	f	Katılımcı
Öğrenme	Okul iklimi	3	K6,11,12
Ortamı ve Okul İklimi ile İlgili Özellikler	Destek ve anlayış	2	K15,16
	Materyal	2	K5,6
	Personel niteliği	2	K6,15,16
	Okul kültürü	1	K15
	Adalet	1	K6,11
	Öğretmen gelişimi	1	K3
	Planlı ve programlı hareket	1	K14
	Teknoloji	1	K7
	Kaynak	1	K16
Öğrenci Merkezli Eğitim ve Gelişimle İlgili Özellikler	Gelişim	2	K1,13
	Araştırma ve proje	1	K8
	Kendini gerçekleştirme fırsatı	1	K2
	Öğrenci merkezli eğitim	1	K7
	Huzurlu ve mutluluk	1	K9
	Öğrencinin başarı durumu	1	K11
	Topluma faydalı vatandaş	1	K10

Tablo 6 incelendiğinde etkili okullar için önemli olan diğer hususlara ilişkin katılımcı görüşlerinin; öğrenme ortamı ve okul iklimi ile ilgili özellikler (f=15) ile öğrenci merkezli eğitim ve gelişimle ilgili özellikler (f=8) olmak üzere iki tema altında toplandığı görülmektedir.

Öğrenme Ortamı ve Okul İklimi ile İlgili Özellikler:

Katılımcılar, etkili okulların olumlu bir okul iklimine sahip olması gerektiğini belirtmektedir. Bu, öğrencilerin güvenli ve destekleyici bir ortamda öğrenebilmelerini sağlar. Okul iklimi, öğrenci başarısı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir ve bu yüzden katılımcılar tarafından önemli bir husus olarak vurgulanmıştır.

Ayrıca katılımcılar, okulların materyal, personel niteliği, adalet, öğretmen gelişimi, planlı ve programlı hareket, teknoloji ve kaynak açısından donanımlı olması gerektiğini belirtmektedir. Bu faktörler, öğrencilerin başarılı bir eğitim deneyimi yaşamalarını destekler.

Öğrenci Merkezli Eğitim ve Gelişimle İlgili Özellikler:

Katılımcılar ayrıca öğrenci merkezli eğitim, öğrencilerin kişisel gelişimi, araştırma ve projelerle ilgilenme, kendini gerçekleştirme fırsatları, huzurlu ve mutlu bir okul ortamı, öğrencinin başarı durumunun izlenmesi ve topluma faydalı vatandaşlar yetiştirme konularını vurgulamaktadır. Bu özellikler, öğrencilerin bireysel potansiyellerini en üst düzeye çıkarmalarını hedefler ve eğitim sürecini daha anlamlı kılar.

Sonuç olarak, katılımcı görüşleri etkili okulların öğrenme ortamı, okul iklimi, öğrenci merkezli eğitim ve gelişimle ilgili çeşitli özelliklere sahip olması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu özellikler, öğrencilerin başarılı bir şekilde gelişmelerine ve topluma katkıda bulunmalarına yardımcı olur. Öğrenme ortamı ve okul iklimi ile ilgili özellikler teması altında yer alan bazı katılımcı görüşleri aşağıya çıkartılmıştır:

“Okul her zaman üreten, öğrenciye kendini gerçekleştirme fırsatı sunan bir yer olmalıdır.” (K2)

“Materyaller erişilebilir olmalı. Çocukların yaratıcılığı, empati yapabilmeleri, zekâ oyunlarını kavramaları sağlanmalı.” (K5)

“Okul yöneticilerinin adaletli yönetimi, huzurlu okul ortamı, personel sayımı yeterli olmalı, materyal çeşitliliği fazla olmalı.” (K6)

“Öğretimde teknoloji kullanan ve takip eden okul.” (K7)

“Disiplin sorunlarından arındırılmış ve öğrenmeye uygun bir okul iklimi bulunmaktadır.” (K11)

“Etkili okulda öğrenmeye uygun olumlu bir atmosferin bulunması gerekmektedir.” (K12)

“Plan programın öğretmen ve öğrencinin verimli olabilmesi adına güzel yapılması gerekir.” (K14)

“Nitelikli öğretmen, okul kültürü, aile desteği” (K15)

“İdealist öğretmen, yeterli ekonomik kaynak, anlayışlı veli.” (K16)

Katılımcı görüşleri şu şekilde somutlaştırılabilir:

K2, etkili okulların öğrencilere sürekli üretme ve kendini gerçekleştirme fırsatları sunan yerler olduğunu belirtir.

K5, materyallerin erişilebilir olması, öğrencilerin yaratıcılığını teşvik etmek, empati yapabilme yeteneklerini geliştirmek ve zeka oyunlarını kavramalarını sağlamak gerektiğini ifade eder.

K6, etkili okulların adaletli yönetim, huzurlu okul ortamı, yeterli personel sayısı ve çeşitli materyaller sunması gerektiğini vurgular.

K7, öğretimde teknolojiyi kullanan ve takip eden okulların etkili olduğunu belirtir.

K11 ve K12, etkili okullarda disiplin sorunlarının minimize edildiği ve öğrenmeye uygun bir atmosferin bulunduğunu ifade eder.

K14, plan ve programların öğretmen ve öğrencilerin verimli olabilmesi için iyi yapılandırılması gerektiğini vurgular.

K15 ve K16, etkili okulların nitelikli öğretmenlere, olumlu okul kültürüne, aile desteğine ve yeterli ekonomik kaynaklara sahip olduğunu belirtir.

Etkili okullar için önemli olan diğer hususlara ilişkin olarak; öğrenci merkezli eğitim ve gelişimle ilgili özelliklere ilişkin görüşler teması altında; öğrencilerin tüm alanlarda geliştirilmesinin hedef alınması; araştırma ve proje üretmeye önem verilir; okulun öğrenciye kendini gerçekleştirme fırsatı sunması; öğrenci merkezli eğitim yapılması; öğrenci ve öğretmenler huzurlu ve mutludur; öğrencinin başarı durumunun sürekli gözlenmesi ve değerlendirilmesi; topluma faydalı vatandaşlar yetiştirilmesi olmak üzere 7 adet kod belirlenmiştir. Belirtilen görüşler incelendiğinde, paylaşılma sıklığına göre öğrenci merkezli eğitim ve gelişimle ilgili etkili okullar için önemli diğer hususlara ilişkin olarak; bu okullarda öğrencilerin tüm alanlarda geliştirilmesinin hedef alınması (f=2) görüşünün katılımcılarca daha çok vurgulandığı görülmektedir. Öğrenci merkezli eğitim ve gelişimle ilgili özellikler teması altında yer alan bazı katılımcı görüşleri aşağıya çıkartılmıştır:

“Öğrencilerin tüm gelişim alanlarında geliştirilmesi hedef alınmalı ve en elverişli eğitim ortamı ne ise o yaratılmaya çalışılmalıdır.” (K1)

“Okul her zaman üreten, öğrenciye kendini gerçekleştirme fırsatı sunan bir yer olmalıdır.” (K2)

“Öğrenci merkezli eğitim yapan okul.” (K7)

“Araştırmaya ve proje üretmeye önem verirler.” (K8)

“Öğrenci ve öğretmenlerin huzurlu ve mutlu olduğu okullardır.” (K9)

“Topluma faydalı vatandaşlar yetiştirmelidir.” (K10)

“Öğrenci başarısı sürekli gözlenir ve değerlendirilir.” (K11)

“Etkili okul kavramı, öğrencilerin hem bilişsel hem duyuşsal hem de psikomotor gelişiminin sağlandığı yüksek düzeyde öğrenme ortamının meydana getirildiği yer olmalıdır.” (K13)

Katılımcı görüşleri şu şekilde somutlaştırılabilir:

K1, etkili okulların öğrencilerin tüm gelişim alanlarını hedeflediğini ve en elverişli eğitim ortamını yaratmaya çalıştığını belirtir.

K2, etkili okulların öğrencilere sürekli üretme ve kendini gerçekleştirme fırsatları sunan yerler olduğunu ifade eder.

K7, öğrenci merkezli eğitim yaptığını belirterek öğrencilere odaklandıklarını vurgular.

K8, etkili okulların araştırmaya ve projelere önem verdiğini ifade eder.

K9, öğrenci ve öğretmenlerin huzurlu ve mutlu olduğu okulların etkili olduğunu vurgular.

K10, etkili okulların topluma faydalı vatandaşlar yetiştirmeyi amaçladığını ifade eder.

K11, öğrenci başarısının sürekli gözlemlendiğini ve değerlendirildiğini belirtir.

K13, etkili okulların öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimini sağlayan yüksek düzeyde bir öğrenme ortamı oluşturduğunu ifade eder.

Sonuç ve Tartışma

Etkili okulun özelliklerinin öğretmen görüşlerine göre belirlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla yapılan araştırmada; etkili okulları diğer okullardan ayıran özellikler ile etkili okulun boyutlarının neler olduğu; etkili okulların çevre ile ilişkisinde önemli hususlar, etkili okulların aile ile ilişkisinin nasıl olması gerektiği ve son olarak etkili okullar için önemli diğer hususların neler olduğu sorularının cevapları aranmış ve aşağıda belirtilen bulgu ve sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırma sonuçlarına göre; etkili okulları diğer okullardan ayıran özelliklere ilişkin katılımcı görüşleri; eğitim ve öğretim ortamı ile okul, aile ve çevre ilişkileri olmak üzere iki tema altında toplanmıştır. Etkili okulları diğer okullardan ayıran özelliklere ilişkin olarak eğitim ve öğretim ortamı teması altındaki katılımcı görüşleri; etkili okullarda düzenli eğitim ve öğrenme ortamı bulunması, öğrenci merkezli eğitim yapılması, öğrenmeye vurgu, çalışanlar arasında sağlıklı ve güçlü iletişim, demokratik ortam ve eşit muamele, öğrencilerin eğitim sürecine aktif olarak katılması, başarıya odaklanması, değişik öğrenme ve öğretme yöntemlerinin kullanılması, eğitim ve öğretimin bir bütün halinde yürütülmesi, mevcut kaynaklarla bu okullarda daha iyi sonuçlara ulaşılması, öğrenci gelişiminin sürekli izlenmesi, öğrencinin kendini okulda mutlu ve değerli hissetmesi, okulun paylaşılan vizyon ve hedeflerinin bulunması, pozitif pekiştirme, temel becerilerin kazandırılmasına önem verilmesi olmak üzere sıralanmıştır. Belirtilen görüşler incelendiğinde paylaşılma sıklığına göre eğitim ve öğretim ortamı teması altında etkili

okulları diğer okullardan ayıran özellikler arasında; bu okullarda düzenli eğitim ve öğrenme ortamı bulunması, öğrenci merkezli eğitim yapılması, öğrenmeye vurgu yapılması, çalışanlar arasında sağlıklı ve güçlü iletişim bulunması, demokratik ortam ve eşit muamele, öğrencilerin eğitim sürecine aktif olarak katılması özellikleri öne çıkmaktadır. Etkili okulları diğer okullardan ayıran özelliklere ilişkin olarak okul, aile ve çevre ilişkileri teması altında katılımcılarca; bu okullarda okul-aile iş birliğinin gelişmiş ve okul ile çevre ilişkilerinin güçlü olması; güvenli okul çevresi; idare, öğretmen ve veliler arasında iş birliği ve dayanışma bulunması; okula veli-toplum desteğinin iyi durumda olması görüşleri dile getirilmiştir. Balyer (2013) tarafından yapılan araştırmada eğitim ve öğretim ortamı ile okul, aile ve çevre ilişkileri olmak üzere iki ana tema altında toplanan görüşler, düzenli eğitim ortamı, öğrenci merkezli eğitim, güçlü iletişim ve iş birliği, güvenli okul çevresi gibi özellikleri etkili okulları ayıran önemli unsurlar olarak ortaya koymaktadır. Koçak (2010) ise okul-aile iş birliği ve çevre ile uyumun etkili okulların başarısında önemli rol oynadığı belirtilmiştir. Etkili okulların, okul-aile iş birliğinin gelişmiş olduğu, güvenli bir okul çevresine sahip olduğu ve veli-toplum desteğinin etkin olduğu görüşleri, okul, aile ve çevre ilişkilerinin önemini vurgulamaktadır. Arslantaş ve Özkan (2014) öğretmenlerin etkili okulda yönetici özelliklerinin ilk başa sırasıyla “ortak bir amacın oluşmasını sağlama”, “çalışma ortamı kalitesinin geliştirilmesini sağlama” ve “öğretmenlere eğitim-öğretimle ilgili her konuda önderlik etme” özelliklerini koyduklarını belirtmişlerdir. Eğitim ve öğretim ortamının düzenliliği, öğrenci merkezli eğitim yaklaşımı ve çalışanlar arasında güçlü iletişim gibi faktörler, etkili okulların diğer okullardan ayrılmasını sağlayan temel özellikler olarak öne çıkmaktadır. Araştırma sonuçları, etkili okulların başarısında eğitim ve öğretimde sağlanan düzenin, öğrenci merkezli eğitim anlayışının yanı sıra, okulun ailelerle ve çevreyle kurduğu güçlü iş birliği ve uyumun önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre; etkili okulların boyutları ve özelliklerine ilişkin katılımcıların görüşleri; etkili okulun eğitim ve eğitim kadrosu ile ilgili özellikleri, etkili okulun fiziki altyapı ve donanım özellikleri, etkili okulun öğrenci ve velilerle ilgili özellikleri olmak üzere üç tema altında toplanmıştır. Etkili okulların eğitim ve eğitim kadrosu ile ilgili özellikleri teması altında; etkili okulların ilkel, idealist ve nitelikli eğitimcilerle sahip olması; kaliteli eğitim vermeleri; motivasyon ve iş birliğine önem vermeleri; liyakatli idarecilere sahip olmaları; sosyal-kültürel-sportif alanlarda başarı göstermeleri olmak üzere 5 adet kod belirlenmiştir. Belirtilen görüşler incelendiğinde paylaşılma sıklığına göre etkili okulların eğitim ve eğitim kadrosu ile ilgili özellikleri teması altında; bu okulların ilkel, idealist ve nitelikli eğitimcilerle sahip olmaları ile kaliteli eğitim verme özelliklerinin öne çıktığı görülmektedir. Etkili okulların boyutları ve özellikleri kapsamında belirlenen etkili okulların fiziki altyapı ve donanım özellikleri teması altında ise; etkili okulların yaparak, yaşayarak öğrenme ortamı sağlamaları; doğal yaşam alanlarının bulunması; okulla hayatın iç içe olması; olumlu pekiştirme ve şeffaf öğrenme ortamlarının mevcut bulunması; tek katlı yapılarda eğitim verilmesi; teknolojiye ve gelişmelere açık olmaları şeklinde 7 adet kod belirlenmiştir. Belirtilen görüşler incelendiğinde paylaşılma sıklığına göre etkili okulların fiziki altyapı ve donanım özellikleri teması altında; bu okulların yaparak, yaşayarak öğrenme ortamına sahip olma özelliklerinin daha çok vurgulandığı görülmektedir. Etkili okulların öğrenci ve velilerle ilgili özellikleri teması altında; öğrencinin kendini okulun bir parçası olarak görmesi; tüm öğrencilerin iyi öğrenebileceği beklentisinin bulunması; veli desteği; öğrenci için güvenli olması; öğrencinin ders alanı ile sınırlı olmaması; velilerle iletişimin sürekli olması şeklinde 6 adet kod belirlenmiştir. Belirtilen görüşler incelendiğinde paylaşılma sıklığına göre etkili okulların öğrenci ve velilerle ilgili özellikleri teması altında; öğrencinin kendini okulun bir parçası olarak görmesi, tüm öğrencilerin iyi öğrenebileceği beklentisinin bulunması ve veli desteği özelliklerine ilişkin katılımcı görüşlerinin

ağırlık kazandığı anlaşılmaktadır. Erdoğan ve Demirkasımoğlu (2010) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre, etkili okulların temel özellikleri, eğitim ve öğretim ortamının düzenli olması, öğrenci merkezli eğitim anlayışının benimsenmesi ve çalışanlar arasında sağlıklı iletişimin bulunması gibi unsurlardan oluşmaktadır. Bu özelliklerin, etkili okulları diğer okullardan ayıran temel farkları oluşturduğu görülmüştür. Öğrenci ve velilerle ilgili özelliklerde, etkili okulların öğrencilerin okulu bir parçası olarak görmelerini teşvik etmesi, veli desteğini sağlaması ve öğrenci güvenliğini önemsemesi, okul-toplum ilişkisini güçlendirerek okulun başarısına katkıda bulunabilir. Roland & Galloway'ın (2004) araştırması, eğitimde etkili okulları belirleyen önemli faktörleri vurgulamaktadır. Bu faktörlerin öğrenci başarısını olumlu yönde etkilediği ve etkili okulların başarılarının arkasındaki temel unsurları açıklığa kavuşturduğu söylenebilir. Eğitim ve eğitim kadrosu ile ilgili özelliklerdeki nitelikli ve idealist eğitimcilerin varlığı, kaliteli eğitim sunumu ve iş birliğine verilen önem, bu faktörler arasında öne çıkan unsurlardır. Sonuç olarak, etkili okulların başarısının arkasındaki anahtar faktörler arasında eğitim ortamının kalitesi, öğrenci ve veli ilişkileri, fiziki altyapı ve nitelikli eğitim kadrosunun bulunması yer almaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre; etkili okulların çevre ile ilişkisinde önemli hususlara ilişkin katılımcı görüşleri iletişim ve iş birliği ile uyum ve destek olmak üzere iki tema altında toplanmıştır. Etkili okulların çevre ile ilişkisinde önemli hususlara ilişkin olarak iletişim ve iş birliği teması altında katılımcılarca; etkili okulun çevredeki kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapması, etkili okulun çevresindeki kurum ve kuruluşlar ile sürekli iletişim halinde bulunması, çevreden gelen önerilerin dikkate alınması kodları belirlenmiştir. Belirtilen görüşler incelendiğinde paylaşılma sıklığına göre etkili okulların çevre ile ilişkisinde önemli hususlara ilişkin iletişim ve iş birliği teması altında katılımcılarca en çok, etkili okulun çevredeki kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapması görüşünün vurgulandığı görülmektedir. Etkili okulların çevre ile ilişkisinde önemli hususlara ilişkin olarak uyum ve destek teması altında; etkili okulun çevrenin eğitime desteğini özendirilmesi, etkili okulun çevre ile bütünleşmesi ve etkili okulun çevresiyle uyum içerisinde bulunması kodları belirlenmiştir. Belirtilen görüşler incelendiğinde paylaşılma sıklığına göre etkili okulların çevre ile ilişkisinde önemli hususlara ilişkin uyum ve destek teması altında en çok; etkili okulun çevredeki kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmasının vurgulandığı anlaşılmaktadır. Gökçe ve Karaman (2010) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre, etkili okulların çevre ile ilişkisinde önemli olan iki temel tema, iletişim ve iş birliği ile uyum ve destek olarak belirlenmiştir. Katılımcılar, etkili okulların çevredeki kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmasının ve sürekli iletişim halinde olmasının önemini vurgulamışlardır. Bu durum, okulların çevresiyle entegre olmalarını ve toplumla iş birliği içinde olmalarını gerektirdiğini göstermektedir. Scheerens'in (2016) araştırması, etkili okulların çevreleriyle olan ilişkilerinin önemini vurgulamaktadır. Bu araştırmaya göre, etkili okulların çevrenin eğitime olan desteğini teşvik etmeleri ve çevreleriyle uyum içerisinde olmaları gerekmektedir. Bu bulgu, okulların toplumla sağlam ilişkiler kurmalarının ve destek ve katılımı teşvik etmelerinin önemini ortaya koymaktadır. Yılmaz, (2006) tarafından yapılan araştırmada etkili okulların çevre ile ilişkisine önem vermesi, çevre kaynaklarını ve desteklerini kullanarak eğitim kalitesini artıracakları anlamına gelmektedir. Aynı zamanda, toplumla iş birliği içinde olan okullar, öğrencilere daha geniş bir öğrenme deneyimi sağlayabilir ve onların gerçek yaşamla bağlantılı olmalarına katkıda bulunabilir. Bu sonuçlar, okul yöneticileri ve eğitimciler için önemli bir mesaj sunmaktadır. Okullar, çevreleriyle etkileşime geçerek, toplumun ihtiyaçlarına uygun programlar ve projeler geliştirme fırsatı bulabilirler. Aynı zamanda, çevreyle uyum içinde olan okullar, toplumun desteğini daha kolay alabilir ve öğrencilerin başarısını artırmak için daha güçlü bir zemin oluşturabilirler. Sonuç olarak, etkili okulların çevre ile ilişkisine verdiği önem,

onların toplumla bütünleşik, desteklenen ve başarılı bir eğitim ortamı yaratmalarına katkı sağlamaktadır. Bu da okulların başarılarını artırmalarına ve öğrencilerin gelişimine olumlu yönde yansımaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre; etkili okulların aile ile ilişkisinin nasıl olması gerektiğine ilişkin katılımcı görüşleri; iletişim ve iş birliğine ilişkin görüşler ile ailelerle ilgili diğer görüşler olmak üzere iki tema altında toplanmıştır. Etkili okulların aile ile ilişkisinin nasıl olması gerektiğine ilişkin olarak iletişim ve iş birliğine ilişkin görüşler teması altında; okul-aile iş birliğinin güçlü olması, okul ve ailenin sürekli iletişim halinde bulunması, öğrencilerin sosyal, kültürel ve sportif alanlarda da gelişmesi için iş birliği yapılması olmak üzere 3 adet kod belirlenmiştir. Katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde paylaşılma sıklığına göre etkili okulların aileler ile ilişkisinde iletişim ve iş birliği teması altında en çok; okul-aile iş birliğinin güçlü olması görüşünün dile getirildiği görülmektedir. Etkili okulların aile ile ilişkisinin nasıl olması gerektiğine ilişkin olarak ailelerle ilgili diğer görüşler teması altında; ailelerin okulda aktif olmaları, ailelerin katılımını sağlayan etkinlikler ve toplantıların her fırsatta yapılması, öğrenciler ile ilgili sık sık dönüt yapılması kodları belirlenmiştir. Katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde paylaşılma sıklığına göre etkili okulların aileler ile ilişkisinde ailelerle ilgili diğer görüşler teması altında; ailelerin okulda aktif olmaları görüşünün ağırlık kazandığı görülmektedir. Çelikten (2004) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre, etkili okulların aile ile ilişkisinde önemli olan iki temel tema, iletişim ve iş birliği ile ailelerle ilgili diğer faktörler olarak belirlenmiştir. Katılımcılar, okul-aile iş birliğinin güçlü olmasının ve okul ile ailelerin sürekli iletişim halinde olmasının önemini vurgulamışlardır. Bu durum, etkili okulların ailelerle sağlam bir iş birliği içinde olmalarının ve düzenli iletişimlerini sürdürmelerinin önemini göstermektedir. Ayrıca, Girmen, (2006) ailelerle ilgili diğer görüşler teması altında, katılımcılar ailelerin okulda aktif olmalarının, aile katılımını sağlayan etkinliklerin ve toplantıların düzenlenmesinin ve öğrencilerle ilgili sık sık geri bildirim yapılmasının önemini vurgulamışlardır. Bu da etkili okulların ailelerin katılımını teşvik etmeye ve onlarla sürekli etkileşim halinde olmaya yönelik çabalarının önemini ortaya koymaktadır. Baştape (2009)"ye göre etkili okulların ailelerle güçlü bir iş birliği içinde olmaları, öğrencilerin eğitim süreçlerine daha fazla katılımını ve desteklerini sağlayabilir. Aynı zamanda, düzenli iletişim sayesinde okul ve aileler arasında güven ve anlayışın arttığı görülmektedir. Yılmaz, (2006) tarafından yapılan çalışmada ise ailelerin okulda aktif olmaları, çocukların eğitimine daha fazla katkıda bulunmalarına ve okul ortamına daha fazla dahil olmalarına yardımcı olabileceği belirtilmiştir. Ebeveynlerin çocuklarıyla ilgili düzenli olarak geri bildirim almaları, öğrencilerin güçlü yönlerini desteklemelerine ve zorluklarla başa çıkmalarına yardımcı olabilir. Vangrieken, Dochy, Raes & Kyndt, (2015) tarafından yapılan çalışmada etkili okulların aile ile ilişkisinde, güçlü iletişim ve iş birliği, ailelerle aktif katılım ve düzenli geri bildirim sağlama gibi unsurların önemi vurgulanmaktadır. Vangrieken, Dochy, Raes ve Kyndt'in (2015) çalışması, etkili okulların aile ile ilişkilerinin önemini vurgulamaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, güçlü iletişim ve iş birliği, ailelerle aktif katılım ve düzenli geri bildirim sağlama gibi unsurlar etkili okulların başarısında kritik bir rol oynamaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre son olarak; etkili okullar için önemli olan diğer hususlara ilişkin katılımcı görüşleri ise; öğrenme ortamı ve okul iklimi ile ilgili özellikler ile öğrenci merkezli eğitim ve gelişimle ilgili özellikler olmak üzere iki tema altında toplanmıştır. Etkili okullar için önemli olan diğer hususlara ilişkin olarak belirlenen öğrenme ortamı ve okul iklimi ile ilgili özelliklere ilişkin görüşler teması altında; bu okullarda öğrenmeye uygun huzurlu bir okul iklimi bulunması; ailelerin anlayışlı ve okula destek olması; materyallerin erişilebilir ve çeşitliliğinin fazla olması; personel sayısının yeterli, öğretmenlerin nitelikli ve idealist olması; okul

kültürünün bulunması; okul yöneticilerinin adaletli olması; okulun öğretmenin kendini geliştirmesine fırsat sunması; planlı ve programlı hareket edilmesi; teknolojinin öğretimde kullanılması ve takip edilmesi; yeterli ekonomik kaynaklara sahip olması şeklinde 10 adet kod belirlenmiştir. Katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde, paylaşılma sıklığına göre öğrenme ortamı ve okul iklimi ile ilgili etkili okullar için önemli olan diğer hususlara ilişkin olarak; bu okullarda öğrenmeye uygun huzurlu bir okul iklimi bulunması; ailelerin anlayışlı ve okula destek olmaları; materyallerin erişilebilir ve çeşitli olması; personel sayısının yeterli, öğretmenlerin nitelikli ve idealist olması görüşlerinin katılımcılarca daha çok vurgulandığı ve öne çıkarıldığı görülmektedir. Etkili okullar için önemli olan diğer hususlara ilişkin olarak; öğrenci merkezli eğitim ve gelişimle ilgili özelliklere ilişkin görüşler teması altında ise; öğrencilerin tüm alanlarda geliştirilmesinin hedef alınması; araştırma ve proje üretmeye önem verilmesi; okulun öğrenciye kendini gerçekleştirme fırsatı sunması; öğrenci merkezli eğitim yapılması; öğrenci ve öğretmenlerin huzurlu ve mutlu hissetmeleri; öğrencinin başarı durumunun sürekli gözlenmesi ve değerlendirilmesi; topluma faydalı vatandaşlar yetiştirilmesi şeklinde 7 adet kod belirlenmiştir. Katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde, paylaşılma sıklığına göre öğrenci merkezli eğitim ve gelişimle ilgili etkili okullar için önemli diğer hususlara ilişkin olarak katılımcılarca; bu okullarda öğrencilerin tüm alanlarda geliştirilmesinin hedef alınması görüşünün daha çok vurgulandığı anlaşılmıştır. Erdoğan ve Demirkasimoğlu (2010) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre, etkili okullar için önemli olan diğer hususlar iki ana tema altında toplanmıştır: öğrenme ortamı ve okul iklimi ile ilgili özellikler ile öğrenci merkezli eğitim ve gelişimle ilgili özellikler. Katılımcıların görüşlerine göre, etkili okulların başarısında öğrenme ortamı ve okul ikliminin uygunluğu büyük öneme sahiptir. Huzurlu bir okul iklimi, ailelerin anlayış ve destekleri, çeşitli materyallerin kullanılabilirliği, nitelikli ve idealist öğretmenlerin varlığı ve planlı, programlı bir çalışma ortamı bu temanın ön plana çıkan unsurlarıdır. Yılmaz (2006) tarafından yapılan çalışmada ise öğrenci merkezli eğitim ve gelişim ile ilgili özellikler de etkili okullar için önem taşımaktadır. Bu bağlamda, öğrencilerin tüm alanlarda geliştirilmesi, araştırma ve proje üretmeye önem verilmesi, öğrenci merkezli eğitim anlayışının uygulanması, öğrenci ve öğretmenlerin huzurlu ve mutlu bir ortamda bulunmaları, öğrenci başarısının sürekli takip edilmesi ve değerlendirilmesi, topluma faydalı bireylerin yetiştirilmesi bu tema altında öne çıkan unsurlardır. Zigarelli'nin (1996) çalışması ise etkili okulların başarısının sadece akademik başarıya değil, aynı zamanda öğrenci merkezli ve bireysel gelişime odaklanan bir anlayışa dayandığını vurgulamaktadır. Bu sonuçlar, okulların öğrencilerin sosyal, kültürel ve kişisel gelişimine de önem vermesi gerektiğini göstermektedir. Ayrıca, okul ve aileler arasındaki iş birliğinin etkili bir okul ortamının oluşturulmasında kritik bir rol oynadığı ve öğrencilerin başarısını olumlu yönde etkilediği görülmektedir.

Bu bulgular, eğitimciler ve okul yöneticileri için önemli bir rehberlik sunmaktadır. Eğitimde başarı ve etkinlik için, öğrenci merkezli yaklaşımların yanı sıra ailelerle güçlü iletişim ve iş birliğinin önemi vurgulanmalıdır. Eğitim ortamının öğrenci gelişimini destekleyecek şekilde düzenlenmesi, öğrencilere potansiyellerini ortaya çıkaracak fırsatlar sunulması ve ailelerin aktif katılımının teşvik edilmesi, etkili okulların temel özelliklerini oluşturacaktır. Özetle, eğitimde başarıyı artırmak ve etkili okul modelleri oluşturmak için öğrenci merkezli yaklaşımlar, ailelerle iş birliği ve öğrenci gelişimine odaklanma önemlidir. Bu unsurlar bir araya geldiğinde, daha başarılı ve sağlam bir eğitim ortamı oluşturulabilir.

Öneriler

Etkili okulun özelliklerinin öğretmen görüşlerine göre belirlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla yapılan araştırma sonuçları dikkate alınarak;

- Okullar, düzenli bir eğitim ve öğrenme ortamını sürdürmelidir. Eğitim süreçleri disiplinli ve planlı bir şekilde yürütülmelidir.
- Öğrenci merkezli eğitim uygulamaları desteklenmeli ve öğrencilerin aktif katılımı teşvik edilmelidir.
- Eğitimde öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine odaklanarak öğrenmeye vurgu yapılmalıdır.
- Okul çalışanları arasındaki iletişim sağlıklı ve güçlü tutulmalıdır. İş birliği ve dayanışma teşvik edilmelidir.
- Okullar demokratik bir ortam sunmalı ve eşit muamele ilkesine önem vermelidir.
- Değişik öğrenme ve öğretme yöntemleri kullanılarak çeşitlilik sağlanmalıdır.
- Eğitim ve öğretim bir bütün olarak planlanmalı ve uygulanmalıdır.
- Mevcut kaynaklar etkili bir şekilde kullanılarak daha iyi sonuçlara ulaşılmalıdır.
- Öğrenci gelişimi sürekli olarak izlenmeli ve değerlendirilmelidir.
- Öğrenciler, kendilerini okulda mutlu ve değerli hissetmelidir.
- Okulun paylaşılan bir vizyon ve hedefleri bulunmalıdır.
- Pozitif pekiştirme teknikleri uygulanmalıdır.
- Temel becerilerin kazandırılmasına öncelik verilmelidir.
- Okul-aile iş birliği geliştirilmeli ve okul ile çevre ilişkileri güçlendirilmelidir.
- Okullar, çevrelerindeki kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmalı ve sürekli iletişim halinde bulunmalıdır.
- Çevreden gelen önerilere dikkat verilmelidir.
- Okullar, çevrelerindeki kurumlarla destek ve uyum içinde çalışmalıdır.
- Okullar, çevrelerinde güvenli bir okul çevresi sağlamalıdır.
- İdare, öğretmenler ve veliler arasında iş birliği ve dayanışma teşvik edilmelidir.
- Okul, veli-toplum desteğini iyi durumda tutmalıdır.
- Okul-aile iş birliği güçlü bir şekilde sürdürülmelidir.
- Okul ve aile, sürekli iletişim halinde olmalıdır.
- Okul, öğrencilerin sosyal, kültürel ve sportif alanlarda da gelişmelerine katkı sağlamak için iş birliği yapmalıdır.
- Aileler, okulda aktif rol oynamalı ve katılımı teşvik eden etkinliklere katılmalıdır.
- Öğrenciler ile ilgili sık sık geri bildirimler sağlanmalıdır.
- Okullar, öğrenme ortamı ve okul iklimi oluştururken öğrencilerin rahatlıkla öğrenebileceği ve gelişebileceği bir atmosfer yaratmalıdır.
- Ailelerin anlayışlı ve okula destek olmaları teşvik edilmelidir.

Referans

- Arslantaş, H. İ. ve Özkan, M. (2014). Öğretmen ve yönetici gözüyle etkili okulda yönetici özelliklerinin belirlenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 26, 181-193.
- Aydın, M. (2010). *Eğitim yönetimi*. Hatipoğlu Yayıncılık, Ankara.
- Aytaç, T. (2013). *Okul Merkezli Yönetim*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Balcı, A. (2013). *Etkili okul geliştirme kuram uygulama ve araştırma*. (6.Baskı). Pegema Yayıncılık, Ankara.

- Balyer, A. (2013). *Okul müdürlerinin öğretimin kalitesi üzerindeki etkileri*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 19(2), 181-214.
- Başaran, İ. E. (2004). *Yönetimde insan ilişkileri: yönetsel davranış*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Baştepe, İ. (2009). Etkili okulun eğitim-öğretim süreci ve ortamı boyutlarının nitelikleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(29), 30-121.
- Bayrak, C. (1998). *Okul ve sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar*. Eğitim Bilimlerinde Yenilikler. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Blasé, J. & Blasé, J. (1999). Effective instructional leadership: teachers' perspectives on how principals promote teaching and learning in schools. *Journal of Educational Administration*, 38 (2), 130-141.
- Brookover, W. B., & Lezotte, L. W. (1985). *Changes in school characteristics coincident with changes in student achievement: executive summary*. Institute For Research On Teaching, Michigan State University.
- Bursalioğlu, Z. (2005). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. (13. Baskı). Pegema Yayıncılık.
- Çelikten, M. (2004). Bir okul müdürünün günlüğü. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 123-135.
- Erdoğan, Ç. ve Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 16(3), 399-431.
- Evers, J. W., & Bacon, T. H. (1994). *Staff perceptions of effective school components as a means to school improvement and accountability*. ERIC ED Number: 379389
- Girmen, P. (2006). *Ortaöğretim kurumlarının etkili okul özelliklerini karşılama düzeyleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Gökçe, E. (2002). İlköğretim öğrencilerinin görüşlerine göre öğretmenlerin etkililiği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 111-119.
- Gökçe, F. Kahraman, P.B. (2010). Etkili okulun bileşenleri: Bursa ili örneği. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XXIII (1), 173-206.
- Guba, E. G. (1981). ERIC/ECTJ annual review paper: Criteria for assessing the trustworthiness of naturalistic inquiries. *Educational Communication and Technology*, 29(2), 75-91.
- Koçak, Y. (2010). Okul-aile iletişiminin engelleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(6), 50-112.
- Leithwood, K. A., & Montgomery, D. J. (1982). The role of the elementary school principal in program improvement. *Review Of Educational Research*, 52(3), 309-339.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research. a guide to design and implementation*. San Francisco: John Wiley-Sons
- Miles, B. M. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An extended sourcebook*. (2nd Edition). Thousand Oaks, California: SAGE Publications.

- Noble, H. ve Smith, J. (2015). Issues of validity and reliability in qualitative research. *Evidence-Based Nursing*, 18(2), 34-35.
- Özdemir, S. (1996). Eğitimde toplam kalite yönetimi. *Verimlilik Dergisi*, 4(6), 20-43.
- Patton, M. Q. (1987). How to use qualitative methods in evaluation. Interviewing: Principles And Practices, W.C. Brown Publishers. Dubuque: Iowa
- Robbins, S. & Judge, T. (2013). *Organisational behaviour*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Roland, E., & Galloway, D. (2004). Professional cultures in schools with high and low rates of bullying. *School Effectiveness and School Improvement*, 15(3-4), 241-260
- Scheerens, J. (2016). *Educational effectiveness and in effectiveness*. A critical review of the knowledge base. Springer.
- Schlechty, P. C. (2014). *Shaking up the schoolhouse. how to support and sustain educational innovation*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for Information*, 22(2), 63-75.
- Şahin, S. (2011). Öğretimsel liderlik ve okul kültürü arasındaki ilişki (İzmir İli Örneği). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 11(4), 1909-1928.
- Şişman, M. (2013). *Eğitimde mükemmellik arayışı etkili okullar*. (4. Baskı). Pegema Yayıncılık.
- Tatar, M. (2004). *İlköğretim birinci kademe alan öğretmenleriyle alan dışı öğretmenlerin etkililikleri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uğurlu, C. T., Beycioğlu, K. ve Özer, N. (2011). *Okul müdürlerin eğitim öğretim etkinliklerine yönelik liderlik davranışları*, 6. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi, 16-17 Nisan, KKTC: Eğitim Yöneticileri ve Deneticileri Derneği.
- Vangrieken, K., Dochy, F., Raes, E., & Kyndt, E. (2015). Teacher collaboration: A systematic review. *Educational Research Review*, 15, 17-40.
- Wach, E. (2013). Learning about qualitative document analysis. <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/bitstream/handle/20.500.12413/2989/PP%20InBrief%2013%20QDA%20FINAL2.pdf?sequence=>
Erişim: 28.07.2023.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.
- Yılmaz, V. (2006). *İlköğretim Okullarının etkili okul özelliklerine sahip olma düzeyleri (Düzce ili örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Zigarelli, M., A. (1996). An empirical test of conclusions from effective schools research. *Journal of Educational Research*, 90(2), 103-111.